

הערות לסיכום הדיון

עות, הטלטלו בדרכים, חיו בתנאים קשים ועשו עבודה חשובה. גם מפקדים העושים את שירותם במקומות אחרים מתמסרים ל-עבודתם במשך שעות רבות, לעתים עד שעות הלילה, וכל זאת ללא תמורה כספית, רק מתוך מסירות לעבודה. לתופעה זו אין אח ורע בחברה האזרחית והיא מעידה שאכן קיימות בישראל שתי מערכות שונות. ולכן אפשר לחסן את צה"ל ולגבש אותו כיחידה המודעת לכך שהיא שונה, והמשמרת במודע נור-מות אחרות כלפי אחריות, כלפי עבודה, כלפי מסירות. וזאת מבלי לזלזל באף גוף אחר, מסור ועובד גם כן.

שאלה בסיסית שיש לשאול היא האם קיימת אפשרות שבמדינת ישראל תהיינה שתי מערכות בעלות שתי נורמות התנהגות שונות זו מזו אשר תהיינה זו בצד זו: צבא מהצד האחד והחברה האזרחית מהצד האחר? דומה כי התשובה היא חיובית. ניתן לקיים שתי מערכות כאלה ובצבא אכן מתקיימת מערכת נור-מות התנהגות שאינן נוהגות בחיים האזרחיים.

מפקדים בצה"ל עובדים שעות רבות מבלי לקבל את התמורה הנהוגה במערכת האזרחית עבור השעות הנוספות. בשנים שבהן שהה צה"ל בסיני ראינו מפקדים שבאו הביתה אחת לשלושה שבו-

דמותה של החברה

צה"ל מהווה פסיפס של החברה כולה. הוא מגייס לשורותיו מכל מוצא ומכל עדה וגם בו עולה שאלת קידום בני עדות המזרח. ואכן יש תחרו-מים שבהם אפשר לקדם באופן מלא-כותי. אך אם נשאל הורים מעדות המזרח אם הם מבכרים שיהיה לבנם מפקד מעדות המזרח, לא הכי טוב, אבל הוא מעדות המזרח, על פני מפקד אשכנזי שהוא יותר טוב, אין ספק שהם יבחרו בטוב ביותר שכן הם נותנים את הבן שלהם, וכאן מדובר בחיים ומוות. ולכן על הטוב ביותר להתמנות למפקד.

אמנם אפשר להקים מערכת של עי-דוד, אך אין לקדם בכוח. וישנה כאן בעיה נוספת והיא בעיית התדמית. אזרחי ישראל בני עיירות הפיתוח רגישים מ-אוד לתדמיתם כלפי חוץ ודבר זה תופס אצלם מקום מרכזי. בני נוער אלה בהת-גייסם לצה"ל נתקלים לא אחת ביחס הנובע מתדמיתם, כאשר מראש מייע-דים להם תפקידים ברמה נמוכה גם אם הם מייעדים עצמם הם בני עדות המזרח. ומן המפורסמות הוא שאדם מתנהג כפי שמצפים ממנו שיתנהג ואם יצפו ממנו שיהיה נחות הוא יהיה נחות, ואם יצפו מ-מנו להצטיין הוא ינסה לענות על הציפיות.

יסוד, חובתו של צה"ל לתת להם הזדמ-נות נוספת לכך וחובתה של החברה לאפשר לצבא לעשות זאת. ואין ניגוד, בין האינטרס של הצבא לזה של החברה. אותו חייל, גם אם לא יתרום לצבא תרומה ניכרת, יהיה אב בישראל ויחנך את ילדיו, ומה דמות תהיה לחינוך זה? בעיית חינוכם של חיילים שאין בשי-רותם כדי לתרום לצה"ל עלתה כבר בעבר. לוי אשכול המנוח בהיותו ראש הממשלה ושר הביטחון, ביטל בשלב מסוים את גיוס הבנות האנלפבתיות, שכן אין הן תורמות לצבא. אולם גם אז נעשו פעולות לביעור הבערות שכן מדובר ביותר מאשר בחיילות. אלה נשים אשר תינשאנה, תעמדה צאצאים ותצטרכנה לחנך אותם. מה דמות תהיה לדור הבא שהן תגדלנה? בעם כעם ישראל אי אפשר לחשוב במושגים של חודש, שנה, שנתיים. יש לחשוב במושגים לטווח ארוך, ולראות ראייה כוללת. משום כך יש לגייס לצה"ל כל נער בישראל בין אם יש ביכולתו לתרום לצה"ל ובין אם אין ביכולתו לתרום לצה"ל. יש להימנע מגיוסם של נערים מסוימים כאלה הסובלים מפיגור שכלי ממש, מהתמכ-רות לסמים, עבריינות חולנית, או מחלות. את היתר יש לגייס.

פוליטיזציה בצבא

אין ספק שלמפקדים בצה"ל יש דעות והשקפות פוליטיות כאלה או אחרות אך ראוי היה שמפקדים בצה"ל לא יביעו אותן בפומבי. גם אם ישמרו קציני צה"ל על שתיקה בכל הכרוך בנושאים פוליטיים, לא יחשוד בהם איש שאין להם מה לומר. התועלת שתצמח מכך שהם ישפיעו על חיילים או על ציבור מסוים באמצעות הבעת דעו-תיהם, בטלה בשישים לעומת הנזק שהם עלולים לגרום לציבור על-ידי הצהרות פוליטיות.

חינוך וקידום אוכלוסיות מיוחדות

הדיון בשאלה זו צריך לצאת מנקודת המוצא שהחינוך הנו חלק אינטגרלי מהביטחון. אם נכונה ה-תפיסה הבסיסית, שכל מלחמותינו הן מלחמות איכות מול כמות, ושאונו חיי-בים לפצות את עצמנו על עובדת היותנו מיעוט בכך שנעלה כל הזמן את האיכות לדרגה הגבוהה ביותר, איזה אלמנט מעלה את כוחו של הלוחם, יותר מאשר החינוך?

ואם מגיעים לצה"ל חיילים שלא הייתה להם הזדמנות לרכוש השכלת